

MARCIN FABIAŃSKI

O JEZUICKIM NAGROBKU BISKUPA ANDRZEJA TRZEBICKIEGO*

Według rozpowszechnionej opinii monument biskupa Andrzeja Trzebickiego (1607–1679) w kościele ŚŚ. Piotra i Pawła (il. 1–2) „jest bodaj najbardziej intrygującym pomnikiem nagrobnym w Krakowie”¹. Autorstwo, ikonografia oraz kompozycja tego dzieła były już przedmiotem wnikliwych studiów² oraz uwag w pracach dotyczących innych zagadnień³. Stwierdzono, że w rzeźbie polskiej nie można wskazać przykładów dokładnie zapowiadających kompozycję krakowską, w tym nagrobków ze „szkieletami czy też ciałami zmienionymi wskutek rozkładu”, towarzyszącymi popiersiu zmarłego⁴. Pochodzenia pomysłu owych nieboszczyków poszukiwano więc ogólnie w funeralnych dekoracjach okolicznościowych, a kompozycji z biustem pośrodku – w niderlandzkich grafikach portretowych⁵, jednak i w tej grupie źródeł nie udało się zidentyfikować konkretnych wzorów. Wskazano natomiast, że bardzo podobny schemat kompozycyjny wypra-

cował Domenico Guidi (1628–1701), autor nagrobka zmarłej w r. 1651 Giacinty Conti, wystawionego w parmeńskim kościele San Rocco (il. 13). Również styl popiersia w interesującym nas pomniku miałby korespondować z rzeźbami tego włoskiego mistrza. Autorem pomysłu wyposażenia monumentu biskupa Trzebickiego w złowieszczą parę rozkładających się półfigur, towarzyszących popiersiu hierarchy, miałby być zatem artysta działający w Krakowie, może w warsztacie Baldassara Fontany (1661–1733), artysta, który uprzednio otarł się o rzymski warsztat Guidiego⁶.

Przytoczona konkluzja opiera się na trudnym do weryfikacji milczącym założeniu, że autor biustu miał wpływ na ustalenie kompozycji pomnika. Nie uwzględnia przy tym argumentów uzasadniających przypuszczenie o wykonaniu popiersia już za życia biskupa, czyli na wiele lat przed wystawieniem nagrobka⁷. W dodatku niezaprzeczalne podobieństwa

* Niniejszy artykuł przedstawiono na posiedzeniu Komisji Historii Sztuki PAU 14 kwietnia 2005. Rozwija on zagadnienia zasygnalizowane w komunikacie *Śmierć i zmysły w barokowym nagrobku w Krakowie a pisma Daniella Bartolego SJ*, wygłoszonym w Olomuńcu 18 października 2003 w czasie sesji *Italská renaissance a baroko ve středoevropském kontextu*, s. 187–197 (w druku), a równolegle ogłoszonym jako *La morte e i sensi in un sepolcro barocco a Cracovia* w *Arte Cristiana*, 92: 2004, nr 822, s. 191–200.

¹ J. P. Kazubowski, *Miasto przygarnia zmarłych*, „Dziennik Polski”, nr 255, 2 listopada 2003, s. 7.

² Najpełniejsza i w dużej mierze nadal aktualna pozostaje gruntowna praca J. Daranowskiej-Łukaszeńskiej, *Nagrobek biskupa Andrzeja Trzebickiego w kościele ŚŚ. Piotra i Pawła w Krakowie*, *Biuletyn Historii Sztuki*, 39: 1977, s. 177–190. Zob. też P. Krasny, *Nagrobek biskupa Andrzeja Trzebickiego w kościele ŚŚ. Piotra i Pawła w Krakowie a plastyka sepulkralna Domenica Guidi* [w:] *Między gotykiem a barokiem. Sztuka Krakowa*

XVI i XVII wieku. Materiały sesji SHS 1993, Kraków 1997, s. 101–112.

³ Podaję prace nie uwzględnione przez wymienionych wyżej autorów: A. Bardach, *Ikonografia osiemnastowiecznych pomników w katedrze wawelskiej* [w:] *Katedra krakowska w czasach nowożytnych (XVI–XVIII w.)*, Kraków 1999, s. 114; E. Zapolska, *Cnoty teologalne [sic!] i kardynalne*, Kraków 2000, s. 101–102.

⁴ Daranowska-Łukaszeńska, *o.c.*, s. 182–183; Krasny, *o.c.*, s. 105–106.

⁵ Daranowska-Łukaszeńska, *o.c.*, s. 182 i 186.

⁶ Krasny, *o.c.*, s. 106–111. Na temat związku Guidiego z Polską zob. C. Giometti, *Per Domenico Guidi scultore (1628–1701): nuovi contributi*, *Dzieła i Interpretacje*, 8: 2003, s. 105–106 i 109.

⁷ Daranowska-Łukaszeńska, *o.c.*, s. 184; *Katalog zabytków sztuki w Polsce* [dalej: KZSP], t. IV: *Miasto Kraków*, cz. III: *Kościół i klasztor Śródmieścia*, 2, red. A. Bochnak i J. Samek,